

PATSIENT ONKOUROLOOGIA „AMEERIKA MÄGEDEL“

Tõnu Viik

Küllap sain ma oma haigusest teada umbes samuti nagu sajad ja sajad teised eesti vanamehed – läksin 2012. aastal perearsti juurde retsepte uuendama ja minu ammune perearst dr Kaasik soovitas tungivalt mul lasta ka vereproov teha. Et ammu pole tehtud. Ja oligi vaenlane ilmunud, ennast eelnevalt absoluutselt mitte millegagi ilmutades. PSA (Prostata Specific Agent) oli kolme kandis. See pole ju veel mingi tragöödia, kuid arst hakkas kahtlustama ja kolme kuu pärast oli PSA viis. Vahemärkusena olgu öeldud, et tookord analüüsis vereproove firma nimega Quatromed ja nende vereproovi andmelehe all oli väikese kirjaga märkus, et labor ei vastuta andmete õigsuse eest. “Tohoo kurat säh,” mõtlesin – siis ma võin ju ise selle paberi suvaliste arvudega täita ja mingit laborit pole vajagi. Saatsin neile meili sellekohase küsimusega. Lugeja, sa arvasid õigesti – ma ei saanud mingit vastust.

Olen arstidele korduvalt öelnud, et mulle kui füüsiku haridusega inimesele on need arvud mistahes analüüside kohta absoluutselt mõttetud, kui pole kirjas, kui suure täpsusega need mõõtmised on tehtud. Kui veresuhkru mõõtmistulemuseks on ütleme 6.3, aga mahasalatud mõõtmisviga on näiteks 2, no mida siis sellise tulemuse kohta arvata – inimesel võib olla kas diabeet või töötavad tema Langerhansi saarekesed nagu vaja ja mingit hirmugi diabeedi ees pole. See pole ju analüüs, see on jama.

Kuid PSA näitaja muudkui kasvas ja veel mõne aja pärast oli see juba üle 9. Siis polnud enam mingit nalja ja sain saatekirja uroloog dr Peeter Dmitrievi juurde. See suur ja sõbralik mees laskis mulle kohe uue vereproovi teha (kuseproovi ka) palju enamate vere parameetrite teadasaamiseks ja muidugi suunati mind biopsiat tegema. Tegin veel rumalat nalja, öeldes, et hea, et mitte autopsiat. Kuid dr Dmitriev vaatas mind tõsise pilguga ja ütles karmilt: “Juhtub sedagi”. Siis ma sain aru, et arstidega ei maksa nalja teha, sest nad on kas just iga päev, aga liigagi sageli surmaga silmitsi.

Biopsia näitas proovides 2% kasvajakasv. Arvasin, et see on tühine arv, kuid dr Dmitriev jahutas mu entusiasmi, öeldes, et aparraadi nõi võis suure kasvajakogumi kõrvalt mööda minna.

Jaanus Kahu, Peeter Dmitriev ja Aleksander Lõhmus

Kuna mu neerude talitus polnud just kiita, siis kirjutati mulle välja *Casodexi* kuur. See pidavat olema naissuguhormooni taoline keemiline ühend, mis meessuguhormooni ja ühtlasi ka kasvaja arengu maha surub. Selle ravimi üks suuri plusse on see, et see on väga odav. Et see ravim naistega seotud on, sain ma peatselt aru, kui mul tissid kasvama hakkasid, nii et mõne aja pärast hakkasin juba poodides rinnahoidjaid uurima!

Aga ravimine käis nii, et kuus kuud *Casodexi*, mille vältel PSA päris nulli lähedale jõudis ja siis kuus kuud ilma, mis PSA taas kolme kanti kasvatas.

Iga kuue kuuga läks dr Dmitriev aina mornimaks, kuni 2013. aastal määras ta mulle operatsiooni aja. Selleks päevaks oli kõik juba ette valmistatud, mul olid valged sukad opijärgse trombi vältimiseks jalas ja puha, kohe-kohe pidi tuldama mulle järele, et mind opilauale ette valmistada, kui dr Dmitriev tuli minu juurde, pidas pika loengu mitmesugustest eesnäärme vähi ravimismeetoditest – kaasa arvatud munade koorimine - ja lõpetas jutu sellega, et saatis mind koju! Küll ma olin rõõmus, kuid see rõõm oli enneaegne.

Ravi *Casodex*’iga jätkus, kuni 2016. aasta sügisel tehti mulle teist korda biopsia. Seda tegi noor ja väga lahke dr Andres Kotsar, kes pärast protseduuri arvas, et ega opist pääsu pole, kuigi biopsia tulemus oli enam-vähem samasugune kui varem. Tema jutu järgi oli halb asi see, et *Casodex* hägustab eesnäärme kindlapiirilisust ja opil on raske kõike vajalikku kätte saada. Dr Dmitriev määras opi ajaks 1.02.2017. Üksiti selgitas ta mulle, miks ta eelmine kord mind koju saatis. Nimelt oli mu neerufunktsioon oluliselt kehvemaks muutunud ja arst kartis, et ma ei pea operatsiooni vastu. Ent hiljem selgus, et kuigi langus neerufunktsioonis oli olnud, ei langenud see enam nii kiiresti, nagu alguses oli karta.

Opi tegi laparoskoopiliselt noor ja hea käega dr Jaanus Kahu, nelja pisikese augu kaudu võeti see eesnäärme välja. Mina ei teadnud sellest midugi mitte kui midagi, ärkasin vast viie tunni pärast natu-

ke uimasena, kuid kõik oli hästi läinud ja nelja päeva pärast lasti mind koju. Tuleb märkida, et kogu selle aja vältel ma kordagi valu ei tundnud. Veel nädalakese pärast võeti ka kateeter välja ja juttu oli, et umbes kuuga jääb ka kusepidamatus, mida viisakas seltskonnas peene nimega inkontinentsiks kutsutakse, kas just ära, aga oluliselt väiksemaks. Ei jäänud ta midagi, hoolimata Kegeli harjutustest, ja isegi praegu – kümme kuud pärast oppi – ei ole see pidamine suurem asi ja pampersid on mu igapäevane probleem. Hea on muidugi see, et need on tänapäeval vägeva imamisvõimega ja seetõttu suhteliselt mugavad.

Ja mis veel kahjuks äramärkimist väärrib – kusel oli vastik hais. No ega ka normaalsel mehel see roosiõli järele ei lõhna, kuid see minu oma oli eriti vastik. Mu vaene abikaasa sai mu riideid väga sageli pesta. Umbes poole aasta pärast jäin ma jubeda hambavalu kätte ja hambaarst kirjutas mulle välja augmentiini, tugevatoimelist antibiootikumi. Võtsin seda seitse päeva ja kadus nii hambavalu kui ka vastik kusehais. Üks võimalikke järeldusi - kusagilt olin ma hankinud mingi tigea bakteri, kes kuseteedes möllas ja haisu tekitas. Kõhklusi pole, aga kahtlusi on, ütles kadunud Baskin.

Aga hais tuli umbes paari nädala pärast ikka tagasi.

Maikuu 2017 tehti mulle vereproov ja see näitas arvuks 0.26. Dr Jaanus Kahu polnud sellega sugugi rahul ja samal päeval kutsus ta kokku konsiiliumi, kelle otsuseks oli kiiritamine arstidele nii suurt rahulolu põhjustanud lineaarkiirendi abil. Arvasin küll, et eesnäret ju pole, mida seal sihtida, kuid dr Kahu ütles, et selleks on nn loož, so koht, kus eesnäre oli olnud. Nüüd tuli mul meelde ka dr Andres Kotsari jutt.

Käisin kahel korral tomograafi all, mis seal nähti, ei oska öelda. Kuid ilmselt märgiti mu kehal piirkond, mida kiiritada. Määrati ka doos – 66 greid, ehk 33 korda kiirendi all, saades iga kord kaks greid. Raviarstiks sai esialgu väga rangena tundunud dr Margit Marjamägi, kes veidi hiljem osutus väga sõbralikuks inimeseks. Proovisin teda aidata brahhüteraapia aparadi kiirgustegevusloa kiiremal kättesaamisel, kasutades vanu tutvusi endises kiirguskeskuses, kuid asjata.

Tuli kohe meelde, kuidas ma oma sõbra ja kursusekaaslase Enn Realoga – puhaku ta rahu Vana-Peetri kalmistu põlispuude all - aitasime Eesti Vabariigi kiirgusseadust kokku panna. Ei oska kokku lugeda, kui mitu korda me Tallinna ja teistesse Eesti punktidesse koosolekutele sõitsime ja kui mitu versiooni me sellest seadusest kokku panime, aga valmis me selle tegime. Ja kuidas me temaga Inglise-Eesti-Inglise kiirguskaitse sõnastiku koostasime. Ja kuidas ma brošüürikese “Elu ioniseeriva kiirgusega” kirjutasin ja nüüd olin ise selle kiirguse alla sattunud. Uurisin olukorda ka vana hea tuttava dr Sergei Nazarenko käest, kes ka seadusetegijate hulgas oli, et mida tema sellest kiiritamisest arvab. Tema oli hästi positiivne ja lohutas, et väga paljud inimesed on sellest kiiritamisest abi saanud, ning pärast mitmeid aastaid lõbusalt elanud.

Ka minu puhul polnud asi sugugi hull, käisin truusti need 33 korda Maarjamõisas hoolsate inimeste käe all, kohtasin seal mitmeid tuttavaid ja sõpru samade probleemidega. Ainukese negatiivse nähtusena tekkis mul pärast kiiritust mõningaid probleeme tahkemate jääkainete väljutamisega, sest ei saanud hästi aru, kas kõht on lahti või kinni. Pikapeale see probleem siiski leevenes. Ravikuuri lõpul näitas vereproov, et PSA väärtus on 0.04, ning dr Margit Marjamägi lohutas mind, et see kahaneb veelgi. Ja tal oli õigus, sest kolm kuud pärast kiiritamist oli PSA näiduks 0.03.

Dr Kahu arvamus asja kohta oli, et kõik on korras, vaid iga poole aasta tagant tuleb PSAd ikkagi kontrollida.

Detsember 2017